Дзвоник

№84

Журнал для українських дітей Румунії

Місячник Союзу Українців Румунії. 6 рік видання, березень, 2014 рік

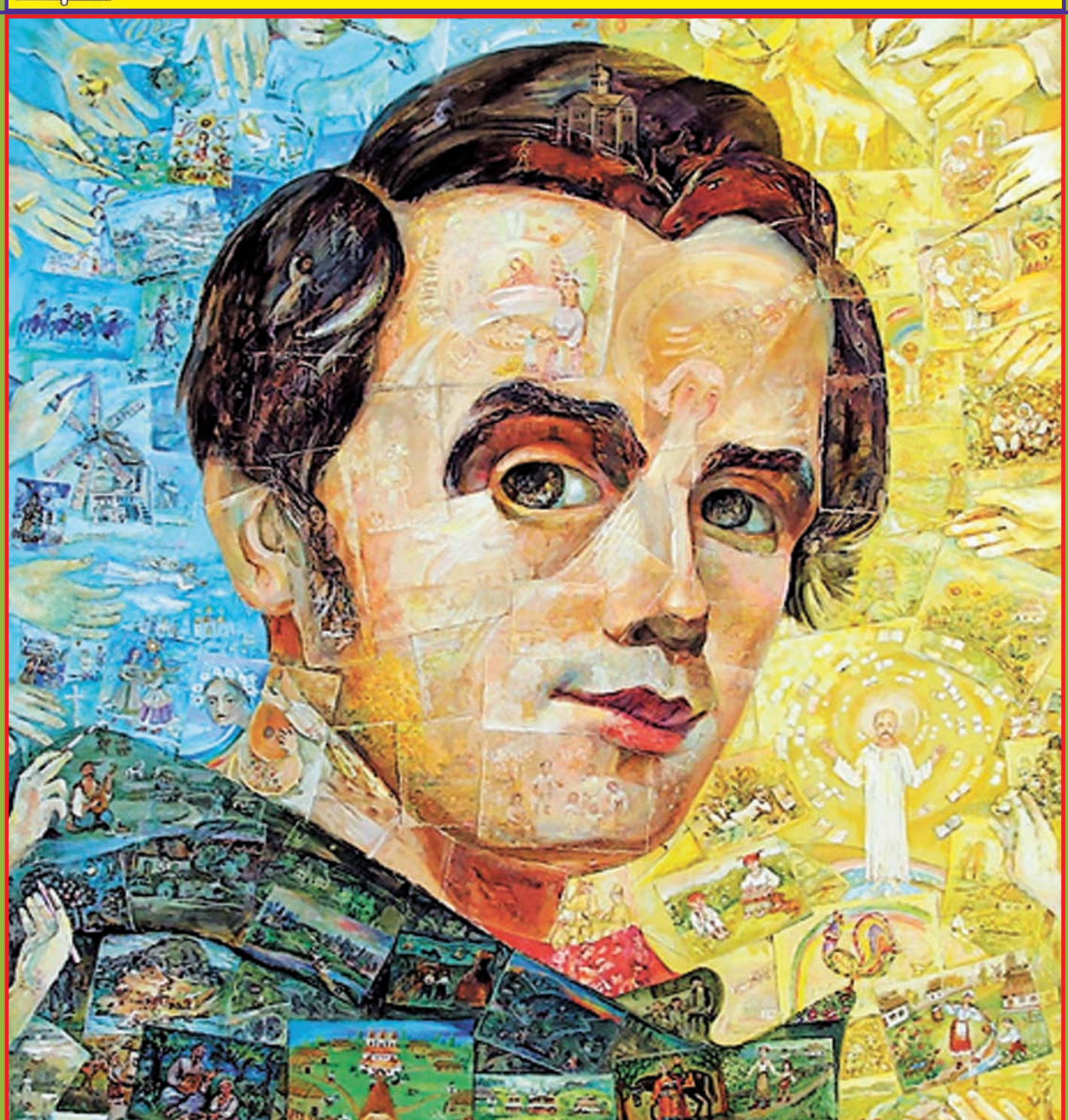

Дзвоник (Clopoțel)

№ 84, 2014 р.

Журнал для українських дітей Румунії.
Заснований у 2007 році.

Над Дзвоником працювали:

Головний редактор: Микола Корсюк
Редактор: Людмила Дорош
Редколегія: Іван Ковач, Михайло Михайлюк, Михайло Трайста, Марія Чубіка.

Адреса редакції:
м. Бухарест, вул. Раду Попеску, 15, с.1
тел.: 021-222-07-29; 021-222-07-37;
телефони/факси: 021-222-07-37

Друкарня:
«S.C. SMART ORGANIZATION S.R.L»

Adresa redacției:
str. Radu Popescu 15, sect. 1
București, România.

Наша електронна адреса:
redactia.clopotel@gmail.com

Дзвоник пропонує:

* казки
* оповідання
* вірші
* загадки
* сторінку народознавства
* пісеньки
* сторінки-розмальовки
* рухливі ігри

Дзвоник завжди радо прислухається до ваших пропозицій і друкуватиме надіслані вами спроби!

Під пензлем Надії Нікіфорової автопортрет Тараса Шевченка набув нового звучання.

Увага! За достовірність надрукованих матеріалів відповідають їх автори!

Борис ОЛІЙНИК

СИВА ЛАСТІВКА

Мамо, вечір догоря,
Вигляда тебе роса,
Тільки ж ти, немов зоря,
Даленієш в небеса,
Даленієш, як за віями сльоза.

Ти від лютої зими
Затуляла нас крильми,
Прихилялася
Теплим леготом.
Задивлялася білим лебедем,
Дивом-казкою
За віконечком, –
Сива ластівко,
Сиве сонечко.

Сад вишневий на порі,
Повернулись журавлі.
А мені, як до зорі,
Долітати на крилі
Все до тебе, як до вічної зорі.

Там, де ти колись ішла,
Тиха стежка зацвіла
Вечоровою матіолою,
Житом-долею світанковою.
Дивом-казкою,
Юним соняхом, –
Сива ластівко,
Сиве сонечко...

Дмитро БІЛОУС

НЕЗЛИМ ТИХИМ СЛОВОМ

Портрет Шевченка в затишній залі
На рушничкові – калини цвіт.
Старий учитель гуртківцям юним
розповідає про «Заповіт»:

– В Переяславі зродилось
днем тяжким зимовим:
«Не забудьте пом'янути
незлим тихим словом...»

Але чом казав Шевченко,
нерозлучний з лихом,
щоб його згадали словом
і незлим, і тихим?..

– Незлим, – каже вчитель сивий, –
це в нас від природи,
це від совісті людської,
від людської вроди.

Бо народ наш український
звіку незлобивий:
завжди хоче, щоб при ньому
й інший був щасливий.

Таж і в пісні: «Ой гай, мати,
ой гай зелененький,
десь поїхав з України
козак молоденький.

Од'їжджавши, шапку знявши,
низенько вклонився:
«Ой прощайте, слобожани,
може, з ким сварився!»

Завмерли учні й дзвінка не чули,
мов заніміли в затишній залі.
Тарас дивився на них з портрета,
а вчитель сивий провадив далі:

– А чом Шевченко, що знався з лихом,
просив згадати ще й словом тихим?
Тому що тихо росте калина,
тому що тихо росте дитина,
радіє мати над нею тихо
і тихо плаче, як прийде лихо.

І тихе, й світле людське бажання:
в похід виходить – щоб до світання;
іти в дорогу в час миру й згоди
на ясні зорі, на тихі води.

КОЛИ ЗАБУВ ТИ РІДНУ МОВУ

Коли забув ти рідну мову –
яка б та мова не була –
ти втратив корінь і основу,
ти обчухрав себе дотла.

Коли в дорогу ти збирався,
казала мати, як прощавсь,
щоб і чужого научався,
й свого ніколи не цурався.

Ти ж повернувсь душею бідний,
не просто розгубив слова,
немов якийсь Іван безрідний,
Іван, не помнящий родства.

Не раді родичі обновам.
Чи ти об'ївся блекоти,
що не своїм, не рідним словом
із матір'ю говориш ти?

Ти втратив корінь і основу,
ти обчухрав себе дотла,
бо ти зневажив рідну мову
ту, що земля тобі дала,

ту, що не вбили царські трони,
ту, що пройшла крізь бурі всі,
крізь глузи й дикі заборони
й постала нам у всій красі.

Сяйних перлин тобі не шкода,
адже, набувши вищих прав,
те, що дала сама природа,
ти добровільно занедбав.

В пальті строкатім, як афіша,
крикливі модні кеди взув.
А мати? Де ще є рідніша
за рідну, котру ти забув?

Для тебе й Київ – напіврідний,
і Мінськ піврідний, і Москва...
Бо хто ти є? Іван безрідний,
Іван, не помнящий родства!

Петро ШВЕЦЬ

Лелеченьки

Юрко, сидячи на товстій гілляці старої шовковиці, дивиться на широкі зелені луки, на сіру смугу асфальтової дороги, на сизі схили, за якими сховалося містечко. Але ось його погляд зупиняється на їжакуватому гнізді, що на хліву. Частина хліва вкрита толем, решта ж вистелена старезною, аж почорнілою, соломою. Дід Клим наполягав увесь хлів укрити толем, баба вже було й згодилася, так онук запротестував: це ж так гніздо зруйнується. Сусіди теж підтримали хлопчика: веселіше в селі, коли є гніздо з довгоногими чорно-білими господарями. Це ж через них невелике село стало ніби знаменитим: хто б не їхав – у машинах, автобусах – усі дивляться, чи є ще гніздо, чи не покинули його горді птахи.

Юрко щовесни чекає зустрічі з Ним і Нею. Він знає звички цих птахів, запам'ятав, що вони роблять уранці, в обід, увечері. Хлопчик любить мовчки дивитися, як вони, широко розпростерши крила, плавно кружляють над луками або як годинами незрушно стоять у своєму гнізді. Та найбільше в них турбот, коли з'являються лелеченята.

А цієї весни Юрко з особливим нетерпінням виглядав лелек. Хотів їм розповісти, що восени йде до першого класу. Уже тепер, навесні, отак поза городами, понад ставком бігає до сільської двоповерхової школи, спинається на носки, зазирає у великі вікна, бачить там чепурних школярів, які уважно слухають учителів.

А одного разу, коли в школі нікого не було, задивився через шибку в порожній клас. Там сонячні зайчики дрімали на партах, на чистій підлозі, біля вхідних дверей.

До хлопчика підійшов нечутно дід Улас, шкільний сторож. Юрко так злякався, що й слова не міг вимовити. Але той не сварився. Лише спитав:

– Учитися хочеш?

– Х-хочу!

Взявши за руку, дід Улас повів хлопчика по довгому шкільному коридору. Потім простягнув йому дзвоника. Юрко спершу боязко, а потім сміливіше задзвонив. Малиновий звук заповнив ущерть коридор, усі класи.

– Восени проведуть електродзвоник… – сказав сторож і погладив пальцями потемнілу мідь.

– А до нас лелеки прилетять незабаром! – похвалився хлопчик.

– Ти скучив за ними?

– Аякже.

– Значить, прилетять. Правда, цього року пізня весна, вони й забарилися.

Невдовзі була перша весняна гроза. Мигавиці так освітлювали бабусину хату, що видно було, як удень.

Юрко шаснув під ковдру, притулився до бабусі і стурбовано запитав:

– А якщо лелеки попадуть під грозу?

– Вони сховаються під якимось деревом.

– А коли кругом буде степ? – не вгавав Юрко.

– Тоді сховаються в якійсь долинці, в густій траві. Не хвилюйся, все буде гаразд, – з цими словами бабуся поправила на онукові ковдру.

Юрко полегшено зітхнув і, вже заспокоєний, міцно заснув.

Уранці у вікно, вмите грозовою зливою, зазирає веселе сонце. Юрко поспішає надвір, босоніж біжить по росяному спориші, бризками з дощової калюжі лякає курей і цуцика Пуфика, котрий дрімав собі побіля будки.

І раптом почув знайомі звуки. Глянув на гніздо й завмер: у ньому – Він і Вона.

– Лелеченьки! Де ж ви ховалися від грози? – спитав у птахів.

Ті у відповідь заклацали довгими дзьобами, мабуть, вітаючись із Юрком.

Борис ГРІНЧЕНКО

Шевченкова могила

Степи простяглися широкі,
Степи простяглись навкруги;
Прославшись до моря стягою,
Дніпро підмива береги.
В степах тих високі могили,
Найвища ж, найбільша одна –
Стоїть над Дніпром ясноводим,
Стоїть і самотня й сумна.
Висока й велика могила!
В могилі спить батько Тарас…
Багато зробив він на світі
І мучивсь багато за нас.
Він рідній віддав Україні
І душу, і серце свої.
Своїми піснями-сльозами
Він виспівав горе її.
Своїми піснями-сльозами
До правди й любові святих,
До світу ясного науки
Він кликав старих і малих.
За волю до смерті він бився,
За неї життя положив, –
І тихо навіки заснув він
І спить серед рідних степів.
Степи простяглися до моря,
В степах над широким Дніпром
Сумує самотня могила
З високим і білим хрестом.
І тую могилу Велику,
Й того, хто в могилі поліг, –
Уся Україна їх знає
Й повік вона знатиме їх!

Юрій РИБЧИНСЬКИЙ

Шлях до Тараса

В дні перемог і в дні поразок,
Щасливі дні і в дні сумні
Іду з дитинства до Тараса,
Несу думки свої земні.

Іду крізь свята, і крізь будні,
Крізь глум юрби, і сує́ту,
Ні, не в минуле, а в майбутнє
До Тебе, я, Тарасе, йду.

Крізь вітер злий карбую кроки
І чую серцем кожну мить,
«Реве та стогне Дніпр широкий»,
Щоб розбудити всіх, хто спить.

Ой червона ружа на чолі століть,
Ой крута та круча, де Тарас стоїть.

Ой крута та круча, де стоїть Тарас,
І крізь роки кличе, кличе, кличе нас.

Коли в душі моїй тривога,
Коли в душі пекельний щем,
Іду до нього – до живого –
У Всесвіт віршів і поем.

Я не один іду до нього –
Ідуть до нього тисячі,
Наче грішники – до Бога,
Свої печалі несучи.

І доки в римах «Заповіту»
Бентежить кожне слово нас,
Той рух до сонця не спинити,
Бо зветься сонце те – Тарас.

Ой червона ружа на чолі століть,
Ой крута та круча, де Тарас стоїть.

Ой крута та круча, де стоїть Тарас,
І крізь роки кличе, кличе, кличе нас.

Павло ШОВКАЛЮК

Тарасикові ягнята

Недоспаний, іще рано…
Таж пробуджує Тарас:
«Павле, уставай негайно,
На пасовисько вже час!

Бо з Тарасиком, донині,
Босі, бігаєм, щодня,
Стежкою, все попри тини, –
Пасти гонимо ягнят.

А трава зросла висока,
Хоч всі береги горять. –
Ми же біля їх потока
Все читаєм з «Кобзаря»!

Марія ЧУБІКА

Щороку сад буятиме весною!

Ранок виявився хмурим, непривітним. Темні хмари пливли й пливли просторим небом. Враз із-за Магури схопився прохолодний вітерець-гультяй, який гнав їх і гнав, немов бив батогом.

Між купою великих хмар виднілася й одна молоденька хмаринка. І ця хмаринка, хоча й була маленька, мала добре серце. Вона відважилася і попросила безжального вітра дозволити хмарам трішки перепочити, бо вони вже дуже змучилися.

Сердитий вітер не задовольнив її прохання, а ще дужче розігнав їх по небу. Маленькій хмаринці стало жаль старших сестер і вона розплакалася. Щоб її не побачив вітер, вона хутко сховалася за товстий стовбур старого дерева. Звідти через мить глянула на землю і побачила там невелику купку дітей та старого дідуся. Він щось розказував їм і показував рукою. Хлопці взяли лопати й почали копати ямки. Дівчата приносили деревця і ставили їх у ямки, а інші поливали їх і закривали ямки землею.

Опісля біля кожного саджанця дідусь ставив по одному кілку, а дівчата прив'язували деревце до кілочка, щоб воно росло все вгору та вгору.

– Які працьовиті діти! – подумала хмаринка і зронила свої краплі-сльози на щойно посаджені деревця.

Ще хвильку постояла, щоб почути їхню розмову.

– Дідусю, а через скільки років ці деревця обдарують нас смачними лодами? – запитав один із хлопців.

– Точно не знаю. Це залежить від того, як вони будуть доглянуті. Можливо, через два або чотири роки. Або як Бог дасть – так і буде, – відповів старенький.

– А ви доживете доти? – не вгавав малий.

– Може, доживу, а може й ні, але якщо не я, то інший добрий чоловік, який, можливо, буде повертатися з далекої дороги, або якого буде мучити спрага, скуштує одне-два яблука і скаже, піднявши очі до небес: «Спасибі тому, хто посадив!» – відповів дідусь. – А ще в народі кажуть: «Не тому судилося, хто садив, а тому, хто буде їсти!» Любі діти, запам'ятайте: старожили говорили, що в своїм житті людина повинна посадити деревце, збудувати дім, виростити дітей. Якщо вона зробить це і ще багато інших благородних справ, то доведе, що не прожила даремно своє не таке вже й довге життя.

Діти, мов зачаровані, слухали сивого дідуся, а добра хмаринка усміхнулася і непомітно зникла.

На небі стояло вже розжарене сонечко і слало на землю свою золотаву усміш - ку, як дарунок старенькому дідусеві та роботящим дітям.

Олександр ДЕРМАНСЬКИЙ

Секрет

Я заявляю відверто і прямо:
В мене секретів немає від мами!
Втім, раз на рік – до жіночого свята –
Маєм від мами секрет ми із татом.
В чім той секретний секрет полягає,
Знаєм удвох ми, а мама не знає.
Тільки всміхаємося загадково,
Та про секрет наш – нікому ні слова!
Мама лиш зиркає скоса, хитрунка,
Й вперто, терпляче чека подарунка.
Й ось заявляємо з татом їй прямо:
– Ми над усе тебе любимо, мамо!

Анатолій КОСТЕЦЬКИЙ

Бабусі

Дай, бабусю, поцілую
Сивину твого волосся.
Теплим подихом зігрію
Снігом вибілені коси.
Може, і на них розтане
Лоскотливий іній срібний,
Мов зимові візерунки
На замерзлій з ночі шибі.

Микола СИНГАЇВСЬКИЙ

Пісня для матері

Знову чисте сонце
Наді мною.
Віє синій березень
Весною.
Знов зі святом неньку
Я вітаю,
Щастя їй і радості
Бажаю.
Мамо люба, мамо
Наша рідна.
Вже до нас прийшла
Весна погідна.
Я найкращі квіти
Приготую,
Бо матусі завжди їх
Дарую.
Буду квіти рясно
Висівати.
Буду пісню матері
Співати.
Мамо рідна, мамо
Наша мила,
Це ж веснянка
Нас бере на крила.

Роман ЗАВАДОВИЧ

Привіт нашій мамі

Усміхнися, сонечко,
З неба, з висоти,
Нашу любу матінку
Нам озолоти.
Ой прилинь же, пташечко,
З тихого гайку,
Заспівай матусеньці
Пісеньку дзвінку.
Розквітайте, вийтеся,
Запашні квітки,
Устеліть листочками
Мамині стежки.
Ой, бо наша матінка –
Ангел на землі,
І за неї моляться
Діточки малі.
Рідна мамо-матінко,
Довго нам живи,
А її Ти, Господи,
Поблагослови!

І граємося, і вчимося!

Син України

(закріплення знань про Т. Шевченка)

1. Прочитайте вірш Романа Завадовича «Я Шевченка поважаю»:

Про Тара́са, про Шевче́нка
нам розка́зувала не́нька,
Про Тара́сових батькі́в,
про сесте́р і про браті́в.
Та й розповіда́в нам та́то
і ціка́во, і бага́то,
Як Тара́сик вироста́в, як пое́том
сла́вним ста́в.
Я Шевче́нка поважа́ю, ві́рші все
його́ вивча́ю.
Ось уже навчи́вся я де́сять ві́ршів
з «Кобзаря».

2. Вивчіть вірш напам'ять. Проведіть конкурс на найкраще декламування цього вірша.

3. Що вам відомо про дитинство Тараса Шевченка, про його родину?

3. Розгадайте нижчеподаний кросворд. Для цього пригадайте і впишіть у кросворд слова із віршів у виділеному стовпчику.

1. «Вітер з гаєм розмовляє, … з осокою»
2. «Поплив човень в синє …»
3. «Пливе човен по Дунаю один за …»
4. «Пливе … води повен»
5. «Садок … коло хати»
6. «Сім'я вечеря коло хати, … зіронька встає»

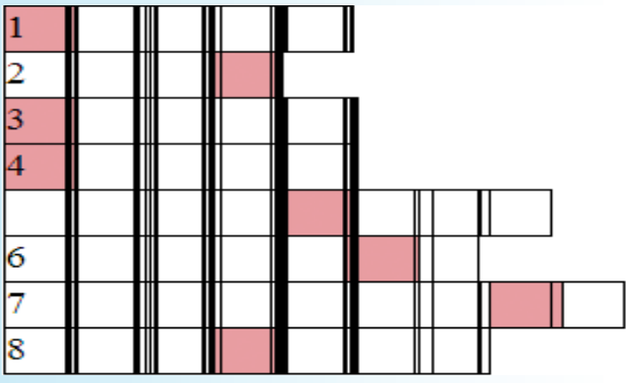

7. «А мати хоче научати, так … не дає»
8. «Поклала мати коло хати маленьких … своїх».

Якщо ви правильно дасте відповіді, то отримаєте з червоних клітинок ім'я поета, який написав ці вірші.

4. Ви знаєте, що Тарас Шевченко писав про долю й недолю свого народу, про його славне минуле. Його вірші були видані окремою книжкою. Як вона називається? «Ҡоϱзϑb»

5. Чи знаєте ви, де поховано Тараса Шевченка? Як називається те місце?

6. Тарас Шевченко був не тільки великим поетом. Чим він ще дуже захоплювався ще з дитинства?

7. Шевченко дуже любив свій народ і свою рідну мову. Прочитати та запам'ятати прислів'я й приказки про мову.

- ▷ *Хто мови своєї цурається, хай сам себе стидається.*
- ▶ *Птицю пізнати по пір'ю, а людину по мові.*
- ▷ *Рідна мова – не полова: її за вітром не розвієш.*
- ▶ *Слово – вітер, письмо – грунт.*
- ▷ *Слово до слова – зложиться мова.*

8. А які вислови про мову знаєте ви?

Підготувала Л. Дорош

Тарас ШЕВЧЕНКО

Тарасова ніч

На розпутті кобзар сидить
Та на кобзі грає;
Кругом хлопці та дівчата –
Як мак процвітає.
Грає кобзар, виспівує,
Вимовля словами,
Як москалі, орда, ляхи
Бились з козаками;
Як збиралась громадонька
В неділеньку вранці;
Як ховали козаченька
В зеленім байраці.
Грає кобзар, виспівує –
Аж лихо сміється...
«Була колись гетьманщина,
Та вже не вернеться.
Було колись – панували,
Та більше не будем!
Тії слави козацької
Повік не забудем!

І досі сниться: під горою

І досі сниться: під горою
Меж вербами та над водою
Біленька хаточка. Сидить
Неначе й досі сивий дід
Коло хатиночки і бавить
Хорошеє та кучеряве
Своє маленькеє внуча.
І досі сниться, вийшла з хати
Веселая, сміючись, мати,
Цілує діда і дитя
Аж тричі весело цілує,
Прийма на руки, і годує,
І спать несе. А дід сидить
І усміхається, і стиха
Промовить нишком: – Де ж те лихо?
Печалі тії, вороги?
І нищечком старий читає,
Перехрестившись, Отче наш.
Крізь верби сонечко сіяє
І тихо гасне. День погас
І все почило. Сивий в хату
Й собі пішов опочивати.

Садок вишневий коло хати

Садок вишневий коло хати,
Хрущі над вишнями гудуть.
Плугатарі з плугами йдуть,
Співають, ідучи, дівчата,
А матері вечерять ждуть.

Сім'я вечеря коло хати,
Вечірня зіронька встає.
Дочка вечерять подає,
А мати хоче научати,
Так соловейко не дає.

Поклала мати коло хати
Маленьких діточок своїх,
Сама заснула коло їх.
Затихло все, тілько дівчата
Та соловейко не затих.

❀ ❀ ❀

Встала весна, чорну землю
Сонну розбудила,
Уквітчала її рястом,
Барвінком укрила.
А на полі жайворонок,
Соловейко в гаї -
Землю, убрану весною,
Вранці зустрічають...

Корнелій ІРОД

БЕРЕЗЕНЬ

Місяці українською

Хочете, поговоримо про місяці року? А почнемо спершу про березень. Чому саме березень ? А ось чому.

Українці – як і всі народи світу – ревні прибічники природи. Життя і діяльність людей тісно пов'язані з довколишнім середовищем. Наші предки уважно стежили за ходом пір року, накопичували спостереження і досвід, часто вливаючи їх в пісні, в приказки та прислів'я, які віддзеркалювали мудрість народу, народні свята й обряди, народну мораль. Тому не дивно, що в давнину люди вважали початок року той момент, коли пробуджувалася природа, тобто березень, від якого давні народи й починали місяцелік. Сьогодні залишками того календаря помітні у назвах кількох місяців декотрих народів. Так вересень, який за сучасним календарем є дев'ятим місяцем року, зберіг давню назву: септембер = сьомий, бо лічачи від тодішнього початку року, тобто від березня, був він дійсно сьомим місяцем, а не дев'ятим, як сьогодні, коли рік починає від січня; далі, нинішні десятий, одинадцятий і дванадцятий місяці носять стародавній перелік і назву: октомбер (жовтень) = восьмий; новембер (листопад) = дев 'ятий; децембер (грудень) = десятий.

Довгий час і українці вживали ці назви, а березень мав латинську назву «март» (на честь римлянського бога війни та врожаю Марса). Тільки з середини XIX-го століття латинський термін випав з української мови, і місяць, який започатковує весну, став називатися березнем. А від чого походить ця назва? Сучасна форма «березень», якою був іменований перший місяць весни, на думку багатьох учених, пов'язана з давнім промислом – заготівлею березової золи та кори. Тому від «березня» існували похідні форми «березоль» і «березіль», тобто береза і зола. Згадаймо вірш Володимира Сосюри: «І провесну шумів водою березіль».

В давнину селяни в цей місяць кінчали вирубку білокорих дерев. Деревину спалювали: попіл ішов для виготовлення скла, а вугіллям удобрювали грунт. Березову кору заготовляли окремо. З неї отримували дьоготь – цінна технічна й лікувальна речовина. Дьохтем не тільки змазували вози, шкіряні вироби чи взуття, але й лікували. Тому не дивно, що Богдан Хмельницький надавав привілеї тим місцевостям, які виготовляли дьоготь.

Теж у березні починали люди заготовляти традиційний напій: кленовий та березовий сік. Старі дерева, котрих планували вирубати, просвердлювали, а рідину, яка витікала з них, зливали у діжку чи в невелику бочку, заправляли смаженим ячменем або сушеницями і тримали в прохолодному місці. Такий березневий напій був не лише дуже смачним, а, після довгої зими, виявлявся й корисним для людського організму.

Отже, в березні пробуджується природа й починає перша пора року – весна, якою любуються всі:

– Ой весно, весно, днем красна,
Що ти нам принесла ?
– Та принесла я вам літечко,

Щоб родило житечко.

Ще й червонії квіточки,
Щоб квітчалися дівочки,
Пісеньки співали,
В решето складали.

А діти радіють:

Пташок викликаю
Із теплого краю.
Летіть, соловейки,
На наші земельки,
Спішіть, ластівоньки,
Пасти корівоньки !

Якщо хтось уперше побачив ластівку, скоро брав грудочку землі й жбурляв їй услід, примовляючи: «На тобі, ластівко, на гніздо, а людям на добро!

А взагалі, мовиться в народі, березень – особливий місяць, бо він і усміхнеться, і заплаче, й завередує крутим норовом. Після столітніх спостережень, народна мудрість породила чимало поговірок. Ось кілька з них:

Березень березовим віником зиму вимітає, а весну в гості запрошує.

Березень часом снігом сіє, часом сонцем гріє.

У березні кожух і без ґудзиків теплий.

У березні день з ніччю зустрічається.

Від березневих дощів земля квітне.

Ні в березні води, ні в квітні трави.

Сухий березень, теплий квітень, мокрий май (травень) – буде хліба урожай.

Мартове (березневе) тепло, як мачушене добро.

Прийшов березень – кіт, як старець, – вдома не ночує, бо весну чує.

Сій не пусто, то збереш густо.

І багато інших.

А втім, спостерігаючи деякі природні явища, «поведінку» тварин, птахів і рослин, березень навчив наших предків ще й дещо у зв'язку з погодою:

Птахи в 'ють гнізда на сонячній стороні – на холодне літо.

Ранній приліт жайворонків та граків – на теплу весну.

Граки на гнізда сіли – через три тижні можна сіяти.

Ворони купаються ранньою весною – до тепла.

Журавель прилетів – скоро льоду не буде.

Ранній обліт бджіл – на красну весну. Місяць ріжками вниз – на тепло і добрий врожай.

Червоний колір місяця в березні – ознака швидкого похолодання, посилення вітру, але ненадовго.

Сині хмари – на тепло і дощ.

Якщо з берези тече багато соку – того року літо буде довшим, і навпаки.

Великі роси – на добрий врожай.

Тільки-но з'явилися підсніжники – час висівати в хаті на розсаду овочі та квіти.

Свиня тягає солому в зубах – на вітер, і то сильний.

Над лісом повітря здається синюватим – чекай потепління.

Якщо вам березень сподобався, наступного разу поговоримо про квітень – середину весни і другий місяць року за календарем природи.

Михайло Гафія ТРАЙСТА

Пригоди лісових друзів

6. Війни не буде!

– Шановне панство! – почав Ведмідь. – Ми, Бурмило Заспаний, син Бурмила Тихого, внук Бурмила Доброго, володар Лісового Царства і всього живого, що в нім ходить, повзе, плигає, літає та пливе наказуємо всім готуватись до війни, до страшної війни, тому що ми не знаємо нашого ворога – Африку, а вона, мабуть, знає про нас все, тому...

– Не тлеба війни, – перервав тонісенький голос Козенятки Тимофійка царську промову.

Всі звірі завмерли зі страху, бо таке діло – переривати царську розмову, може закінчитися великою карою, а Заєць Сидір Боягуз знову зробився маленьким, немов хотів у землю пропхатися.

– Ану, малята, гайда додому! – накинувся на них царський радник Лис Микита Хитрий.

– Не чіпай молодь! – крикнув на нього цар.

– Та я хотів, вони втручаються не в свої справи, війна не для дітей, – відповів Лис.

– Нічого, нічого, ану, Тимофію повтори, що ти сказав, – попросив цар Тимофійка.

– Та я сказав сцо війни не тлеба, – сміливо відповів Тимофійко.

– Не тлеба, не тлеба, – підтвердило і зайчатко Вітька.

– Цікаво, цікаво, а чому не треба війни, якщо Африка нападе на нас, то ми будемо змушені захищатись.

– Так, так, будемо захищатись! – погодився царський радник.

– Будемо захищатись! – загула громада.

– Від кого? – запитало Козенятко.

– Як від кого? – здивувався цар. – Від Африки!

– Від Африки! – підтвердив Лис.

– Від Африки, від Африки! – загула громада.

– А хто бачив Афлику? – запитало хитре козеня.

– Хто бачив Африку?! – звернувся грізним голосом до громади лісовий цар.

– Так, так, хто бачив Африку?! – повторив Лис Микита Хитрий.

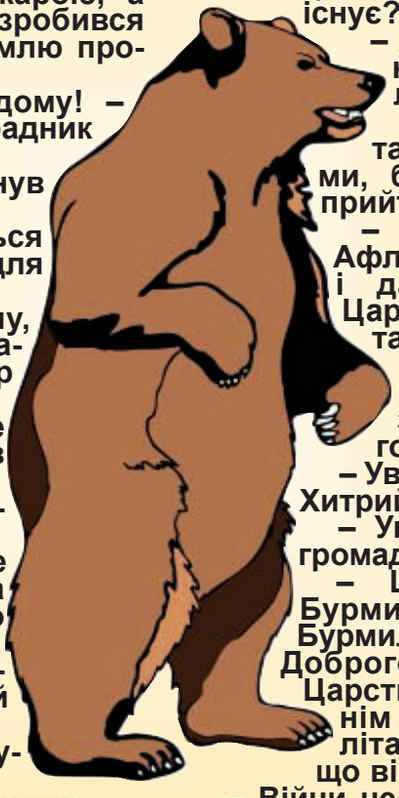

Громада мовчала.

– Хто з вас бачив Африку?! – повторив грізним голосом Ведмідь.

Ворона Стара-Жона з Сорокою Білобокою глянули на Сойку Гафійку, яка клялася, що бачила «страшну Африку» ходячи краєм лісу, але тої нібито й не було серед них.

– Як, ніхто не бачив Африку?! – розсердився лісовий вельможа.

– Кажи, хто бачив! – крикнув радник.

Ведмідь дивився на Вовка, Вовк на Ведмедя, обидва на лісову громаду, а громада опустила голову і дивилась у землю.

– Ніхто її не бацив, Велможний Цалю, – посміхнулось Козенятко.

– Якщо її ніхто не бачив, то вона не існує? – запитав цар.

– Афлика існує, але її ніхто не бацив, – сміло відповіло козеня.

– Якщо існує, то нам все таки треба бути обережними, бо хто зна, що може їй прийти в голову.

– Не тлеба, не тлеба, бо Афлика це, – сказало козення і далі, наблизившись до Царя, довго йому щось шептало на вухо.

– Цікаво, цікаво, – помахав головою цар, і зробив знак, що хоче говорити громаді.

– Увага! – крикнув Лис Микита Хитрий.

– Увага, увага! – повторила громада.

– Шановне панство! Ми, Бурмило Заспаний, син Бурмила Тихого, внук Бурмила Доброго, володар Лісового Царства і всього живого, що в нім ходить, повзе, плигає, літає та пливе, заявляємо, що війни не буде!

– Війни не буде! – повторив царський радник.

– Війни не буде, війни не буде! – загула радо громада.

Тільки старий вояка Ярема Борсук, довідавшись, що війни не буде, махнув розчарований хвостом і попрямував до свого дому бурсукаючи під носом:

– Ну і радувався я війні, як йойлик червоній китиці, вже не ті часи, останній бій пам'ятаю відбувся за часи Бурмила Доброго...

(Далі буде)

Загадки

Привітанням журавля
я пробуджую поля,
Небеса і ручаї
та заквітчую гаї,
І усякий мене зна...
Відгадали? Я .... *(Весна)*

Хоч не море він не річка,
Але в ньому теж водичка.
Він біжить через лісок.
Називається…
(Струмок)

У день ось цей весну чекають
І їй весняночки співають.
Вертаються птахи потрохи...
Весна приходить на...

Лелеки (14 березня)

Три брати ідуть по світу –
Від зими назустріч літу.
Перший пройде – тане лід,
Другий пройде – всюди квіт,
Третій пройде – укрива
Землю шовкова трава!
Нерозлучні три брати.
Не стрічався з ними ти?

(Березень, квітень, травень)

Зроби власними руками!

Великодній виріб

Для цього виробу нам знадобиться: щільний картон, пластилін, гуаш синього і білого кольору, клей ПВА, шаблон яйця, пензлик, склянку для змішування фарб і дрібна квасоля білого і чорного кольору. Якщо немає такої квасолі – можна використовувати намистини, іншу крупу, стрази*.

1. Накресліть і виріжте з картону шаблон яйця.

2. Підготуйте картон для вашого виробу. Для цього змішайте трішки гуаші синього кольору з білою, додайте клей ПВА і добре перемішайте. Суміш фарби з клеєм зробить захисну плівку і таким чином пластилін не залишатиме на картоні слідів. Пофарбуйте цією сумішшю щільний картон. Дайте йому висохнути.

3. Зараз вам потрібен пластилін, квасоля і шаблон яйця – ви будете робити великоднє яйце. Відщипуючи шматочки пластиліну червоного кольору (символізує кров Ісуса Христа), наліплюйте їх на шаблон яйця впритул, щоб між ними не було жодної дірочки. Пальчиком акуратно розгладьте нерівності.

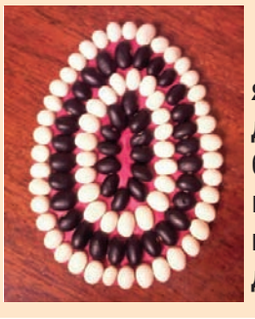

4. А тепер прикрасьте яйце. На нашому зразку дрібна квасоля чорного і білого кольору, але ви можете пофантазувати й придумати свій візерунок для прикраси яйця. Знайдіть для яйця потрібне місце на картоні.

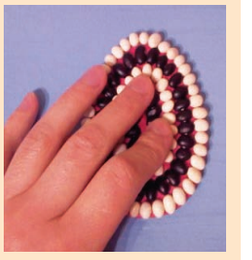

5. Намажте яйце зі зворотньої сторони клеєм і приклейте до кольорового картону, злегка притискаючи рукою.

6. Тепер вам знадобиться пластилін коричневого кольору – світлого й темного. З'єднайте ці два кольори разом і скачайте найпершу і найдовшу ковбаску. Приліпіть гілочку до картону – це майбутня гілочка верби. Скачайте ще кілька ковбасок (стільки, скільки буде у вас гілочок). Сформуйте гілочку.

7. Для пухнастих котиків верби нам знадобиться пластилін білого кольору. Відщипуючи невеликі шматочки, скатайте білі кульки, а з чорного пластиліну – менші кульки. Прикладіть білі кульки до гілочки і притисніть їх пальчиком, а зверху так само прикріпіть і чорні кульки.

Страз* – штучний камінь, який блиском та грою нагадує дорогоцінний камінь.

Джерело: stranamasterov.ru,
Переклад з рос. Л. Дорош

Борис АНТОНЕНКО-ДАВИДОВИЧ

Як ми говоримо

КНИГА Й КНИЖКА

Чи є якась різниця між цими словами, чи вони – абсолютно тотожні й їх можна довільно вживати на свою вподобу? Хоч ці слова й мають схожість, однак різниця між ними є, що залежить не стільки від змісту, скільки від розміру книжки. Найбільше ми вживаємо слово *книжка* : «Ах, я довго вас ждала, ще як над *книжкою* поезій сміялася, ридала» (П.Тичина): «Письменному – *книжка* в руки» (М.Номис).

Під словом *книга* розуміємо грубий фоліант, гросбух – головну бухгалтерську книгу, книгу вхідних і вихідних паперів чи так зване святе письмо: «Чи то вмер чернець укелії, пишучи святу *книгу*?» (І.Франко). Виходячи з цього, треба відповідно користуватися словами *книжка* й *книга*.

ЗЕМЛЕРОБСТВО, ХЛІБОРОБСТВО, РІЛЬНИЦТВО, ОБРОБІТОК (ОБРОБКА) ЗЕМЛІ

На табличках, на штампах і печатках, у діловому листуванні й на сторінках і періодичних видань ми читаємо слова *землероб, землеробство, землеробський*, але цих слів не знайдемо в нашій класичній літературі та фольклорі, не чуєм і в живій народній мові. Чому? Тому що ці штучні слова мають поряд себе давні українські, які цілком відповідають російським *земледелец, земледелие, земледельческий*, а саме: *хлібороб, рільник, ратай, хліборобство, рільництво, хліборобський, рільничий*. Наведемо приклади з класики й живої народної мови: «Масюк любив *хліборобство*» (І.Нечуй-Левицький); «Мій батько – з діда-прадіда *хлібороб*, любив землю, з землі й жив» (із живих уст); «Чекає *ратая*, паруючи, чорнозем» (М.Рильський); «Ниво неорана, ниво несіяна… де твої *ратаї*? Де твої сіячі?» (М.Чернявський); «Дитина без школи, що *рільник* без поля» (Ю.Федькович).

До того ж, слова *землероб, землеробство* створено невдало з двох складових частин – іменника *земля* й дієслова *робити*, тимчасом як тут, коли навіть визнати потребу створення нового слова, слід було б узяти дієслово *обробляти*, адже *землероб* не робить землю, як то виходить за аналогією до слів *бракороб* (той, що робить брак), *даророб* (той, що робить дарма), а *обробляє* землю. Тим-то ці терміни, створені всупереч законам українського словотвору, так важко прищепити в живому мовленні. Водночас українське слово *хлібороб* не тільки й далі живе в устах народу, але його вподобали й освоїли в своїй мові росіяни (*хлебороб*, а також *хлопкороб* тощо).

Творці й прибічники слів *землероб, землеробство*, не заперечуючи, що, коли йдеться про вирощування хлібів, краще користуватись іменниками *хлібороб, хліборобство*, запитують: а як обійтись без слова *землеробство*, коли маємо діло з вирощуванням технічних культур? Адже є країни, де хліб не сіють.

На жать, широковживане в нашій поезії слово *ратай* майже зникло з нинішнього вжитку.

Киргизька народна казка

Хлопчина-посол

Хан Джанибек, підступний і марнославний, вирішив розпочати війну проти Султанмамита і став задиратись до нього.

Якось прислав джигіта, вимагаючи, щоб йому заплатили за сорок понівечених кобилиць.

– Не заплатиш – ставай до бою,– повторив той джигіт слова Джанибека.

Нерішучий та боязкий Султанмамит завагався, що йому робити – платити чи воювати – і щодня скликав людей на раду.

Якось до такої ради під'їхав на гнідому жеребчику бідненько одягнений хлопчина.

Розгнівався хан Султанмамит:

– Що тут робити таким хлопчикам? Тільки рота роззявити й слухати! Геть звідси, геть, шмаркачу!

– Іде – не знає, де йому стати, стане – не знає, куди рушати, а взявся над людьми панувати! – гукнув хлопчина й пришпорив коня.

Ще дужче розгнівався Султанмамит і звелів хлопчині повернутися назад.

– Коли ти такий меткий дотепник – поговори з перекотиполем, – глузливо мовив хан.

Хлопчина трохи проскакав услід за перекотиполем і скоро повернувся.

– Перекотиполе мені сказало: «Вітер повіє – біжу, в яму впаду – лежу. А Султанмамиту нічого робити, він і посилає зі мною говорити», – каже ханові хлопчик.

Розлютився Султанмамит і хотів зітнути хлопцеві голову.

– Гнів – поганий порадник, хане, – зупинили його аксакали. – Цього разу віддай хлопцеву голову «ам: цей джигіт ще колись послужить країні.

Охолов трохи хан і сховав у піхви меча. А хлопчина питається у людей:

– І що це за клопіт у вас такий, що вже три дні раду радите і ніяк не домовитеся?

Почув хлопчина про зазіхання хана Джанибека й каже:

– Відправте мене до нього послом. Спорядіть у дорогу високого верблюда й сивобородого цапа.

Порадилися люди, приготували все, що треба, й вирядили хлопчину до Джанибека.

От приїхав з цапом у поводу хлопчина-посол верхи на верблюді в ханський двір. Джанибекові це не сподобалось.

– Звідки їдеш, хлопче? – питається він.

– Я посол із аїлу Султанмамита, – не зупиняючись, каже хлопчик.

– Ех ти, нещасне дитя. Чи в аїлі немає нікого більшого? – насміхається з хлопчини хан.

– Якщо я здаюся тобі замалим, то поговори собі з цим верблюдом. Він у нашому аїлі найбільший, – відповів хлопчина й скочив з верблюда.

– Шибенику, я питаю тебе, чи немає в аїлі білобородих, старших за тебе?

– Хочеш бачити білобородого – ось тобі цап, поговори з ним. Він у нас в аїлі найстаріший. – І хлопчина спустив старого козла. – А захочеш побачити мудру людину ось тобі я, говори зі мною.

Смілива й розумна мова хлопчини припала до серця Джанибекові.

– Оце так джигіт, от так шибеник. Гаразд, я прощаю вам усе, – мовив хан молодому послові.

Так своєю відвагою, розумом, кмітливістю хлопчина врятував од ворога рідний аїл.

** аїл – у киргизів і алтайців – селище кочового типу, що складається з однієї або декількох юрт.*

Учітеся, брати мої

Слова Т. ШЕВЧЕНКА **Музика Ю. ПАРАЩИНЦЯ**

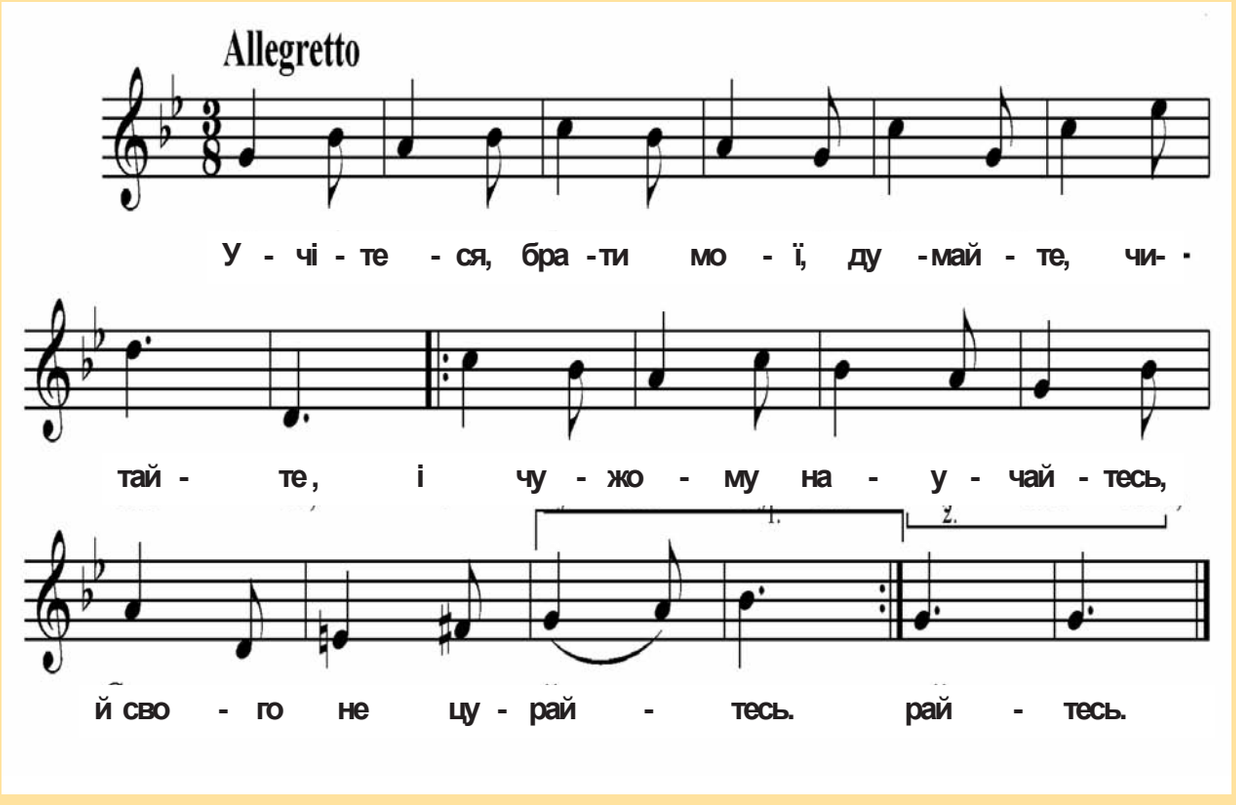

Учітеся, брати мої,
Думайте, читайте,
І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь.

Обніміте ж, брати мої,
Найменшого брата, –
Нехай мати усміхнеться,
Заплакана мати.

І світ ясний, невечірній
Тихо засіяє...
Обніміться ж, брати мої,
Молю вас, благаю!

Розмалюй сторінку

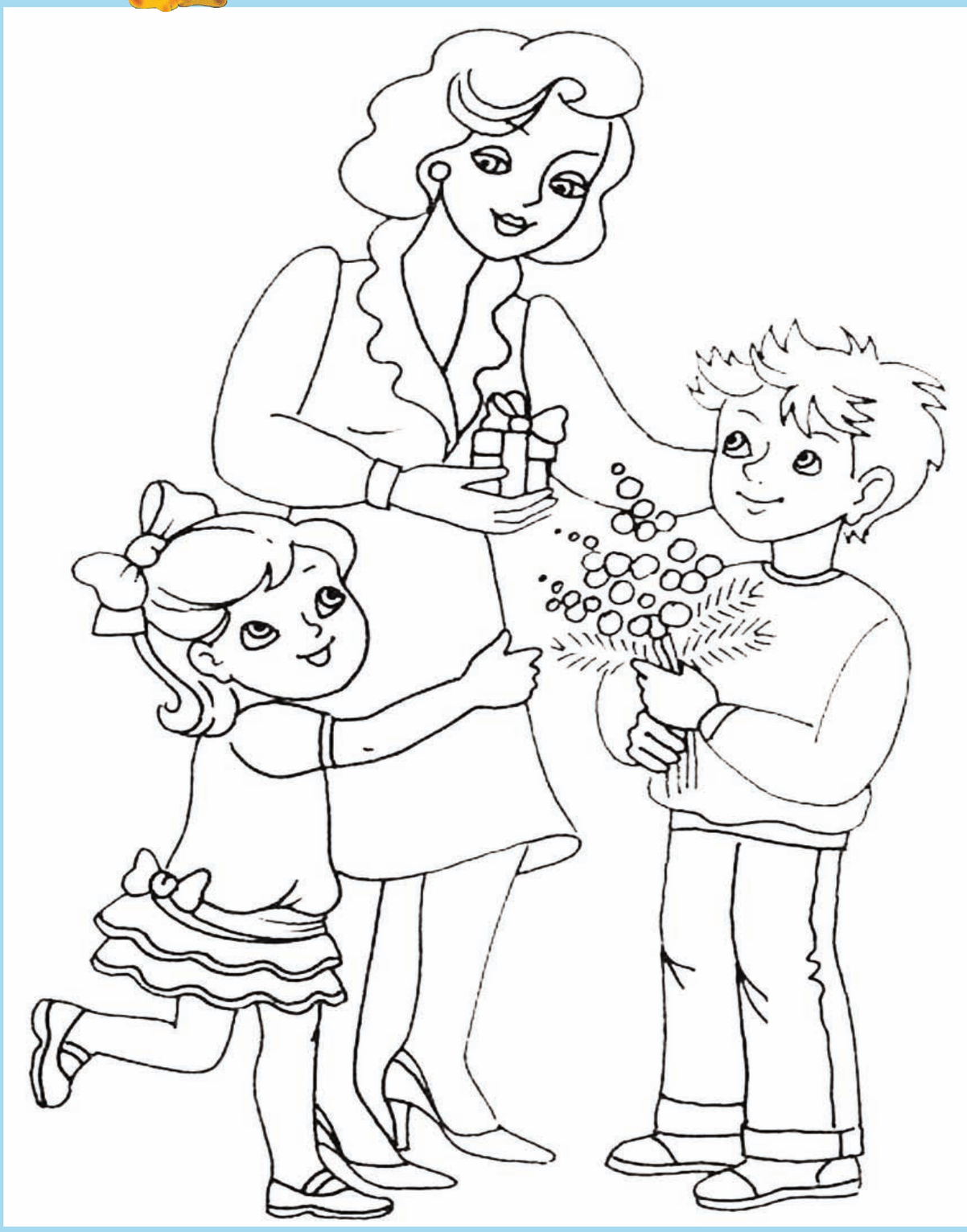

Сторінка народознавства

Порядок у природі

Як тільки розквітне мати-й-мачуха, тоді ж або через кілька днів розквітнуть і голуба проліска, чистяк весняний. А за два-три дні запилить вільха, потім горішник, а за ними і верба. Ось на вербі з'явилися пухнасті квіточки.

Квітне вона ранньою весною. Є багато видів верб. Вони вкриваються білими, сірими й жовтими сережками. Придивись уважно до верби, коли будеш на прогулянці. Ти, мабуть, зустрінеш вербу гостролисту, або краснотал, як її ще називають. У неї красиві, з сивуватим полиском червоно-бурі пагони. Багато її росте вздовж берегів річок. Не ламай, не каліч вербу заради симпатичних котиків. Помилуйся її красою і дай це зробити іншим!

А за вербою почнуть з'являтися ледь помітні духмяні листочки берези. Кажуть: «Береза зеленіє». Це ще не листя, а лише їхній початок, вершечки листочків, проте вся красуня білокора вже змінила свій вигляд. Під час руху соків тоненькими кільцями спадала з дерева на землю стара кора. А під нею проступила нова: біла, чиста, ніби вимита весняними водами. Стоїть гай березовий помолоділий, білосніжний, світиться ніби внутрішнім світлом!

А незабаром у лісі виглядатимуть з трави пухнасті біло-синювато-фіолетові голівки сон-трави.

Прокидається природа в повній своїй красі поступово, послідовно, наче за чітко визначеним розкладом.

За березою розпускається липа, вільха, а пізніше дуб.

З книги А. Волкової «Весна»

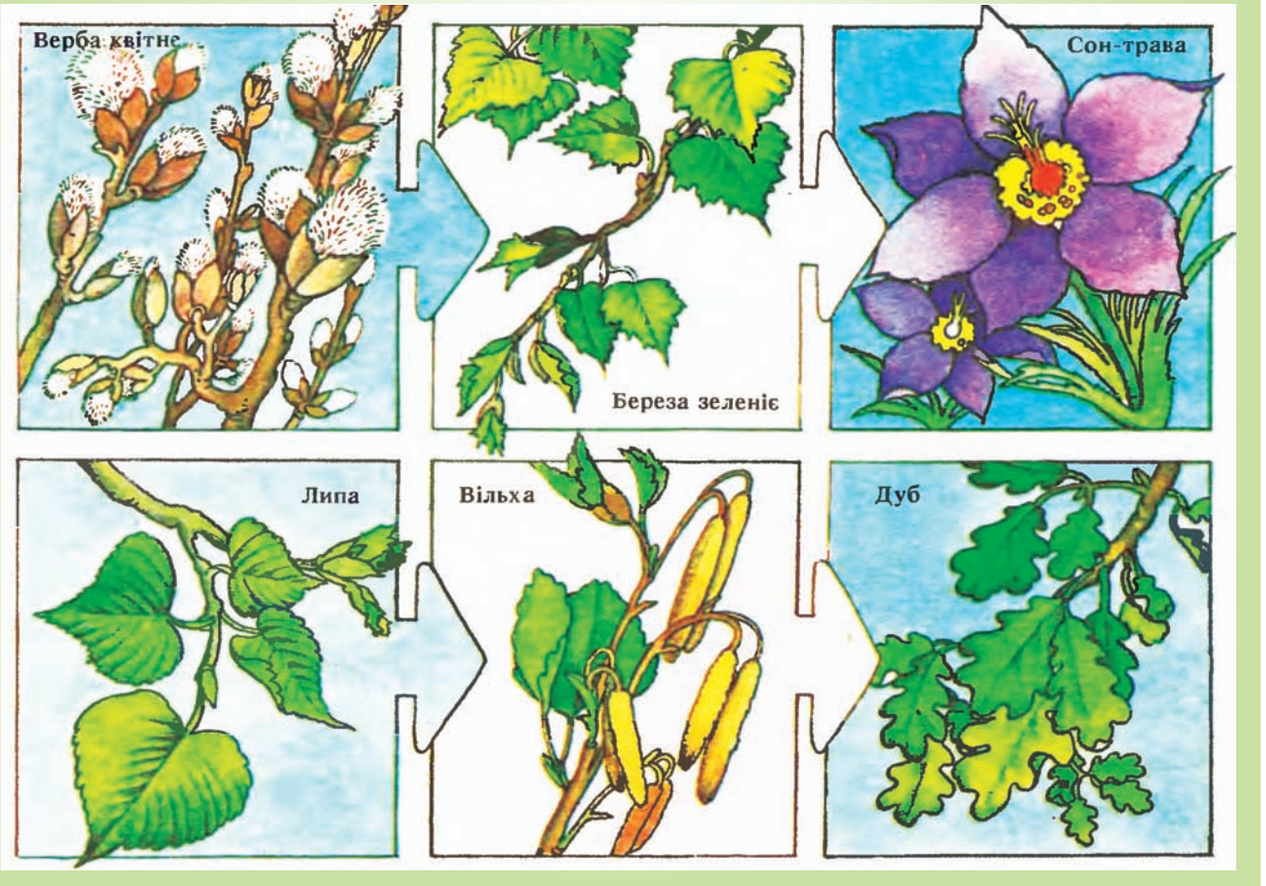

Пишаємося нашими дітьми!

Любі діти!

Ось і проминув березень, перший місяць благодатної весни. А на порозі – квітень. Яри, ліси, поля – усе довкруг зазеленіло, вкрилося дрібною травицею, з якої проглядають голівки різноквіття, що милує наш зір. Скоро закує зозуля, пташня в'є свої гнізда, очікуючи потомства. Господарі вийшли в поле, щоб обробити його під новий врожай. А невдовзі празник Воскресіння Христового. Паска, писанки і буйніцвіття. Та ще трепетна хвиля радості, великодні ігри, забави. Тож зичимо вам, дорогі читачі «Дзвоника», весняного розквіття, здоров'я, наснаги.

Христос Воскрес!

**Чезара Грігораш,
4 клас, с. Негостина.**

**Близнюки Теодора та Дарія Гауреш,
6 років, м. Сірет**

**Школярки з с. Калинешти завоювали І премію на конкурсі «День материнської мови».
Зліва направо: Іоана Вероніка Корничук, Ралука Маріуца Мартинюк, Меделіна Йоанащук, Андрея Емануела Ігнат, Олімпія Йоанащук, Діана Мартинюк, Джорджіана Дівісевич**